

Л. Я. Мунтян,
к. т. н., доцент, доцент кафедри гігієни, соціальної медицини, громадського здоров'я
та медичної інформатики, ЧНУ імені Петра Могили
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8456-4564>

DOI: 10.32702/2306-6814.2025.7.210

ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ІЗ ДЕРЖАВНИМИ УСТАНОВАМИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО ЧАСУ

L. Muntian,
PhD in Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Hygiene,
Social Medicine, Public Health and Medical Informatics, Petro Mohyla Black Sea National University

PUBLIC ORGANIZATIONS AND THEIR RELATIONSHIP WITH STATE INSTITUTIONS IN WARTIME

У статті проаналізовано взаємозв'язок між громадськими організаціями та державними установами в період воєнного часу. Від 24 лютого 2022 року триває масштабна агресія росії проти України. Російська армія, не досягнувши на початок вторгнення заявлених кремлем цілей, веде головні бойові дії на Донбасі, півдні України, Харківщині, Сумщині, а також щоденно обстрілює українські міста, руйнує інфраструктуру, вбиває цивільне населення. Велика кількість громадян України втратила своїх близьких та рідних, здоров'я, як фізичне так і ментальне, а також рідні домівки, майно, яке наживалося довгими роками та завдяки важкій праці.

Актуальність дослідження впливу наслідків війни на добровільне об'єднання осіб для здійснення і захисту прав і свобод, задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших суспільних інтересів полягає у тому, що в українському суспільстві з'явилося дві чисельні соціальні групи: громадяни, які залишились у своїй країні та захищають її та вимушено переміщені особи (ВПО) і біженці.

The article analyzes the relationship between non-governmental organizations and state institutions during wartime. Since 24 February 2022, Russia's large-scale aggression against Ukraine has been ongoing. The Russian army, having failed to achieve the goals declared by the Kremlin at the beginning of the invasion, is conducting major combat operations in Donbas, southern Ukraine, Kharkiv and Sumy regions, as well as shelling Ukrainian cities, destroying infrastructure and killing civilians on a daily basis. A large number of Ukrainian citizens have lost their loved ones, health, both physical and mental, homes, property that was acquired over many years and through hard work.

The relevance of the study of the impact of the war on the voluntary association of persons for the exercise and protection of rights and freedoms, satisfaction of political, economic, social, cultural and other public interests lies in the fact that two numerous social groups have emerged in Ukrainian society: citizens who have remained in their country and are defending it and internally displaced persons (IDPs) and refugees, who, at first glance, are distinguished only by how far they have travelled from the full-scale war. While in previous years the IDP status was limited to three regions of Ukraine (Donetsk, Luhansk and Crimea), in 2022 this phenomenon became so widespread that almost every Ukrainian citizen could feel like an IDP for at least some time.

So, interaction between civil society and government organizations is a key element in building a sustainable and just society. The joint work of these structures helps to solve a wide range of social problems, improve the quality of life of citizens and strengthen the foundations of civil society. Cooperation is especially important in such important areas as medicine and pharmaceuticals, where success directly affects the health and well-being of the population. To achieve maximum effect, further development of cooperation mechanisms and active participation of all stakeholders is required. Overcoming existing barriers and intensifying dialogue will help create a more harmonious and sustainable society in which everyone's interests are taken into account.

Ключові слова: громадські організації, державні установи, взаємодія, допомога постраждалим, допомога військовим, психологічна підтримка, інформаційна діяльність, міжнародна допомога.

Keywords: non-governmental organizations, government agencies, interaction, assistance to victims, assistance to the military, psychological support, information activities, international assistance.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Роль громадських організацій (ГО) у державі аналізується вченими вже багато років. У 1998 році Організація Об'єднаних Націй прийняла Декларацію "Про права і обов'язки окремих осіб, груп і організацій суспільства сприяти і захищати загальновизнані права людини та основні свободи". У ній було зазначено: "Ми, народи Об'єднаних націй, приймаємо перший міжнародний документ, у якому широко використовується термін неурядові громадські організації (НГО). Діяльність неурядових організацій – це спосіб життя, при якому наш світ розглядається як все більш складна мережа зв'язків і взаємозалежностей, в рамках яких наші рішення і дії можуть впливати на людей та суспільства на місцевому, національному або міжнародному рівні" [7, с. 12].

Громадські організації відіграють важливу роль у суспільстві, виконуючи функції моніторингу та консультацій. Взаємозв'язок із державними структурами сприяє реалізації спільних проектів, підвищенню прозорості та залученню громадськості до прийняття рішень. Ця взаємодія допомагає покращити соціальну політику та забезпечити права громадян. ГО сприяють діалогу між громадськістю та державою, представляючи інтереси населення, та впливаючи на прийняття рішень. Взаємодія з державними структурами дозволяє реалізовувати проекти, що відповідають суспільним потребам.

Отже, з огляду на неабиякий вплив громадських організацій на діяльність держави, на їх роль у розбудові громадянського суспільства, дослідження діяльності громадських організацій в Україні стає все більш актуальною. А, враховуючи дійсний військовий стан у країні, актуальність теми дослідження ще більше посилюється. Адже під час війни саме громадські організації перебрали на себе велику частину функцій держави із забезпечення військових. У той час, коли держава була

неефективна у цих питаннях, скута різними бюрократичними механізмами, громадські організації забезпечували Сили оборони України майже усім необхідним: спорядженням (одягом та амуніцією), озброєнням, харчуванням та засобами пересування тощо.

Однак в умовах воєнного стану згідно Закону України "Про правовий режим воєнного стану" [9, с. 15] військові адміністрації мають право на тимчасове обмеження конституційних прав і свобод громадян, юридичних осіб, у тому числі діяльності ГО. Вони відчують обмеження щодо діяльності з низки питань: ввезення на територію України гуманітарного вантажу; перетину волонтерами та громадськими активістами кордону; збору гуманітарної допомоги для населення та ЗСУ тощо. Крім того, обмежується діяльність ГО у виконанні функцій громадського контролю за діяльністю посадових осіб, у тому числі в оборонному секторі. Все це може негативно вплинути обороноздатність країни, послабити імідж України, ускладнити євроінтеграційні процеси [9, с. 15; 10, с. 66; 4, с. 42].

На сучасному етапі розвитку громадянського суспільства в Україні головним завданням громадських організацій має стати налагодження постійної взаємодії, комунікації між суспільством і державою. Саме громадські організації можуть стати реальними каналами представництва всього спектра суспільних інтересів, посередниками між їх носіями і владою.

Отже, слід зазначити, що існує низка досліджень вітчизняних вчених, присвячених діяльності ГО окремих напрямків: антикорупційних, правозахисних, ветеранських, волонтерських, екологічних тощо. Але на сьогодні залишаються невисвітленими певні проблеми. Наприклад, недостатньо порівняльних досліджень, які б розкривали трансформацію діяльності громадських організацій за напрямками, більш детально характеризували зміни в їх діяльності саме в умовах воєнного стану, аналізували вплив діяльності ГО на суспільне життя під час війни, а також взаємозв'язок ГО та державних установ у період воєнного часу.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сучасне суспільство неможливо уявити без співробітництва громадських та державних організацій. Ця взаємодія відіграє важливу роль у вирішенні соціально значущих питань, формуванні громадянського суспільства та забезпеченні сталого розвитку країни.

Методологічним проблемам, зокрема щодо визначення сутності поняття "громадські організації" присвячені праці І. Вітківської, Н. Давидової, М. Менджул, І. Грузіної та інших вчених [3, с. 36; 6, с. 52—53; 5, с. 96—97].

Адміністративно-правові засади діяльності громадських об'єднань вивчало багато вчених, зокрема, С. Алексєєва, В. Авер'янова, Д. Бахраха, Ю. Битяка, В. Бабкіна, Ю. Делії, В. Копєйчикова, О. Копиленка, С. Ківалова, П. Рабіновича, Р. Калужного, Ю. Козлова, Т. Коломоєць, В. Колпакова, А. Комзюка, О. Кузьменко, О. Кушніренка, А. Ключніченко, А. Селіванова, Ю. Тихомирова, Ю. Шемшученка тощо [13, с. 130—135].

У свою чергу, наукові підходи щодо розвитку громадянського суспільства в Україні, а також роль у цьому процесі взаємодії органів влади та недержавних організацій проаналізовано в роботах ряду дослідників, а саме В. Бульби, А. Волошина, Л. Гонюкової, В. Купрія, М. Логунової, М. Пірен, В. Ребкало, В. Рубцова, С. Телешуна, В. Тертички та інших вчених [13, с. 145—158].

Різні сторони діяльності сучасних громадських об'єднань у різних галузях знань досліджували В. Андрущенко, Ю. Битяк, І. Дзюбо, В. Кравчук, К. Левківський, Г. Осовська, О. Осовський, А. Теслицький та багато інших вчених [15, с. 2-3].

Із лютого 2022 року науковці, які досліджують діяльність так званого "третього сектору", починають звертатися до проблематики щодо ролі й специфіки діяльності ГО в умовах воєнного стану. Такі питання вивчаються в роботах Л. Батенко [1, с. 1—3], Н. Філіпську [16, с. 72—73], А. Крупника [12, с. 2], К. Ніколаєва [14, с. 44] та багатьох інших.

Наприклад, Н. Філіпська наголошує, що під час війни в Україні інститути громадянського суспільства, зокрема НГО, відіграють важливу роль у реалізації та захисті прав людей, особливо тих, хто потребує підвищеної уваги — осіб із обмеженими можливостями. Із початком повномасштабної збройної агресії ГО включилися у роботу з надання допомоги родинам, насамперед тим, які проживають у населених пунктах поблизу лінії зіткнення та які постраждали від знищення критичної інфраструктури. Авторка зазначає, що в умовах тотального порушення державою-агресоркою більшості норм міжнародного гуманітарного права значно ускладнилося виконання своїх функцій державними органами соціального захисту населення щодо надання окремих видів соціальної допомоги людям із обмеженими можливостями. Тому в окремих "гарячих" регіонах у найскладніші періоди прийшли саме НГО, взявши на себе ініціативу і розширивши обсяг послуг для цієї категорії осіб [16, с. 79].

Л. Батенко зауважує, що ГО у період війни стали невід'ємною складовою складного соціального організму, що націлений на перемогу України у війні. Для гро-

мадського сектору важливим завданням стала допомога та підтримка ЗСУ й постраждалого населення. На тлі цього відбулася диверсифікація напрямків діяльності громадських організацій. Деякі з них зайнялись виключно благодійною і гуманітарною допомогою внутрішньо переміщеним особам (ВПО). Частина переключилася на допомогу ЗСУ. Громадські організації, що залишилися у більш віддалених від фронту містах, взяли на себе діяльність по наданню допомоги з питань реабілітації і підтримки сім'ям військовослужбовців. Як слушно підсумовує Л. Батенко, "...сьогодні важко знайти якийсь напрямок діяльності, де б не проявили себе громадські організації та їх активісти" [1, с. 110].

Останнім часом збільшується чисельність публікацій, в яких ГО стають об'єктом всебічних емпіричних досліджень. Але в умовах динамічних військово-політичних змін емпіричний матеріал потребує постійного відновлення і уточнення. Тому для розуміння загальних тенденцій і специфіки діяльності ГО в умовах воєнного стану необхідно постійно здійснювати нові дослідження та аналіз наявних напрацювань.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

У процесі написання статті було поставлене завдання обґрунтувати необхідність співпраці громадських організацій із державними установами для покращення соціальних послуг, захисту прав людини та розвитку громади, важливість взаємодії для забезпечення зворотнього зв'язку та залучення суспільства у процеси прийняття рішень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Згідно Закону України "Про громадські об'єднання", громадські організації — це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи. У свою чергу, громадське об'єднання — це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів [8, с. 1]. Ці інтереси можуть бути реалізовані шляхом здійснення мітингів, зборів, різноманітних ініціатив організації проєктів, форумів тощо.

У кожній країні є багато різних видів ГО: професійні спілки, жіночі, молодіжні, ветеранські, дитячі організації, наукові, технічні, культурно-просвітницькі, фізкультурно-спортивні та інші добровільні об'єднання громадян, творчі спілки, земляцтва, фонди, асоціації тощо. Вони можуть мати різні назви, наприклад, організація, об'єднання, спілка, товариство, клуб, гурток, рада, фонд, асоціація тощо. Спільними їх рисами (ознаками) є: добровільність об'єднання, наявність певної організаційної структури і діяльність на засадах самоврядування. Ще однією ознакою ГО у багатьох країнах вважається її неприбутковий характер — вона не повинна здійснювати господарську діяльність із метою отримання прибутку, інакше має зареєструватися в уповноваженому органі публічної влади як підприємницька структура [11, с. 31].

Громадські організації не є безпосередніми носіями влади, але здатні серйозно впливати на неї в залежності від напрямку своєї діяльності, обраної місії та поставленої мети. ГО опосередковано мають вплив на процес прийняття політичних рішень. Механізмами такого впливу є формування громадської думки шляхом публічних виступів лідерів громадських організацій у медіа, ведення блогів, публікацій у соціальних мереж, зокрема Facebook тощо.

У період воєнного стану ГО на добровільних засадах задовольняють нагальні суспільні інтереси. Так вони створюються із конкретною метою та цілями: від співпраці з проектами міжнародної технічної допомоги в Україні, бюро USAID (USAID — агентство США з міжнародного розвитку) з питань гуманітарної допомоги для збільшення підтримки та забезпечення ширшої громадської участі у формуванні інклюзивної української ідентичності чи залучення до процесу реформ, до діяльності консультантів та радників з питань юридичної, соціальної, психологічної допомоги особам, постраждалих від воєнних дій тощо.

У свою чергу, державні структури забезпечують управління суспільними процесами, дотримання законності та реалізацію стратегічних планів розвитку [2, с. 248]. Спільна діяльність цих двох секторів дозволяє:

1. Враховувати інтереси різних груп населення під час прийняття рішень.
2. Підвищувати ефективність реалізації соціальних програм.
3. Розвивати громадську активність та залученість громадян до управління державними процесами.
4. Забезпечувати прозорість та контроль за діяльністю державних органів.

Існує безліч форм співробітництва між громадськими та державними організаціями. Найбільш поширені з них наступні:

- консультативні поради та робочі групи — створення таких структур дозволяє ГО брати участь у розробці законодавчих ініціатив та програм;
- грантова підтримка — державні органи надають фінансову допомогу у реалізації соціальних проектів, запропонованих ГО;
- громадські слухання та форуми — ці заходи сприяють обговоренню актуальних питань та пошуку спільних рішень;
- спільні проекти — реалізація ініціатив, спрямованих на вирішення конкретних завдань, таких як боротьба з бідністю, захист довкілля, підтримка молоді тощо;
- навчання та обмін досвідом — організація тренінгів, семінарів та конференцій для підвищення кваліфікації учасників обох секторів;
- партнерство у моніторингу — спільне спостереження за реалізацією програм та оцінка їх ефективності, що сприятиме покращенню якості роботи.

Слід зазначити, що ефективне співробітництво громадських та державних організацій приносить низку значних переваг. По-перше, участь ГО допомагає врахувати реальну ситуацію та потреби громадян, прозорість співпраці сприяє підвищенню довіри населення до державних органів. По-друге, спільна робота допомагає своєчасно виявляти та

вирішувати потенційні конфліктні ситуації. По-третє, об'єднання зусиль дозволяє ефективніше використовувати фінансові та людські ресурси. По-четверте, активна участь ГО дозволяє залучати нові ідеї та ресурси.

На сьогодні вироблений певний комплекс форм та методів співпраці громадських та державних організацій, який використовується на місцях:

- створення та діяльність консультативно-дорадчих органів (громадських рад, консультаційних груп, незалежних комісій тощо) при органах виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- проведення громадських слухань, публічних обговорень, "круглих столів", конференцій, семінарів тощо;
- залучення громадськості до підготовки та відзначення державних свят, пам'ятних дат та інших заходів, організованих органами державної влади;
- підписання угод та меморандумів про взаємодію і співробітництво між органами державної влади та ГО;
- фінансування діяльності об'єднань громадян;
- проведення соціологічних досліджень, моніторингів та врахування їх результатів у повсякденній роботі владних структур;
- надання методичної допомоги, консультацій, проведення навчання з представниками ГО та державними службовцями тощо.

Однією з ключових областей співпраці громадських та державних організацій є медицина та фармацевтика. У цій сфері взаємодія спрямована на:

- забезпечення доступності медичних послуг: спільні програми дозволяють покращувати інфраструктуру охорони здоров'я, підвищувати кваліфікацію медичного персоналу та розширювати доступ до якісних послуг для населення;
- контроль якості лікарських препаратів: ГО часто займаються моніторингом якості медичних засобів, інформуючи населення про можливі ризики та просуваючи стандарти безпеки;
- розробка освітніх програм: реалізація ініціатив щодо підвищення обізнаності громадян щодо профілактики захворювань та правильного використання лікарських засобів;
- участь у екстрених ситуаціях: громадські та державні структури поєднують зусилля для швидкого реагування на надзвичайні ситуації, такі як епідемії, катастрофи чи спалахи небезпечних захворювань тощо;
- дослідження та інновації: спільні проекти в галузі медицини та фармацевтики сприяють впровадженню нових технологій та методів лікування, а також розвитку біотехнологій.

На практиці можна виділити такі приклади успішного співробітництва у сфері медицини: створення програм масової вакцинації за підтримки державних органів та громадських ініціатив; проведення благодійних акцій із діагностики та лікування захворювань у віддалених районах країни; реалізація освітніх кампаній, наприклад, профілактика ВІЛ/СНІД та пропаганда здорового способу життя; організація волонтерської допомоги у лікарнях та медичних центрах; створен-

ня платформ для діалогу між ГО, пацієнтами та державними органами. Наприклад, Національна платформа здоров'я в низці країн об'єднує представників пацієнтських спільнот, медичних закладів та державних структур для обговорення ключових питань охорони здоров'я, таких як доступ до інноваційних ліків та покращення стандартів лікування. Громадські комітети з контролю якості медичних послуг працюють у партнерстві з міністерствами охорони здоров'я, збираючи зворотний зв'язок від пацієнтів та пропонуючи рішення для покращення системи охорони здоров'я в країні. Портали зворотного зв'язку, наприклад, електронні платформи, де пацієнти можуть повідомляти про проблеми у системі охорони здоров'я, такі як "Реєстр доступності ліків", який допомагає відстежувати наявність препаратів в аптеках. Ці приклади демонструють, як спільні зусилля можуть покращити стан громадського здоров'я та забезпечити населення якісною медичною допомогою.

Однак, незважаючи на успіхи, взаємодія у сфері медицини та фармацевтики стикається з низкою труднощів: нестача фінансування для реалізації довгострокових проєктів; складнощі в регулюванні фармацевтичного ринку; недостатня поінформованість населення про доступні програми; проблеми у координації дій між різними структурами.

Для подолання наведених вище труднощів та підвищення ефективності взаємодії у цій сфері можна запропонувати наступне:

- розвиток цифрових технологій для оптимізації обміну даними між учасниками взаємодії;
- збільшення фінансування спільних програм через державно-приватне партнерство;
- розширення освітніх ініціатив підвищення медичної грамотності населення;
- посилення контролю за якістю медичних послуг та лікарських засобів;
- створення платформ для діалогу між ГО, пацієнтами та державними органами.

Військовий стан, що запроваджено в Україні, ставить особливі вимоги до взаємодії громадських та державних організацій. У цей період зусилля мають бути зосереджені на вирішенні наступних завдань:

1. Забезпечення гуманітарної допомоги: організація постачання продовольства, медикаментів та інших життєво важливих ресурсів для постраждалого населення.
2. Координація волонтерської допомоги: залучення ГО на допомогу біженцям, підтримку поранених і постраждалих.
3. Зміцнення інформаційної безпеки, а саме протидія дезінформації та підтримка інформаційної кампанії щодо реальної ситуації в країні.
4. Мобілізація ресурсів: спільне використання інфраструктури, транспорту та персоналу для забезпечення швидкого реагування на потреби суспільства.
5. Моніторинг та звітність: створення прозорих механізмів звітності для запобігання зловживанням та підвищення довіри.
6. Психологічна підтримка: організація програм допомоги населенню, що потерпає від стресу та травм, пов'язаних із військовими діями в країні.

Приклади успішної взаємодії громадських та державних організацій в таких умовах включають: розгортання гуманітарних центрів для розподілу допомоги, організацію мобільних медичних бригад для надання допомоги у зонах бойових дій, створення гарячих ліній для зв'язку постраждалих із волонтерами та державними службами, проведення інформаційних кампаній щодо дій ГО та державної підтримки [17, с. 73].

Отже, враховуючи сьогоденну ситуацію, що склалася в Україні, діяльність ГО може бути ускладнена через велику кількість обмежень, але їхня роль залишається критично важливою для підтримки суспільства та відновлення країни.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Взаємодія громадських та державних організацій є ключовим елементом побудови сталого та справедливого суспільства. Спільна робота цих структур дозволяє вирішувати широкий спектр соціальних проблем, підвищувати якість життя громадян та зміцнювати основи громадянського суспільства. Особливу роль відіграє співпраця у таких важливих сферах, як медицина та фармацевтика, де успіх безпосередньо впливає на здоров'я та благополуччя населення. Для досягнення максимального ефекту потрібний подальший розвиток механізмів співробітництва, а також активна участь усіх зацікавлених сторін. Подолання існуючих бар'єрів та активізація діалогу допоможуть створити більш гармонійне та стійке суспільство, в якому інтереси кожного будуть враховані.

Література:

1. Батенко Л. П. Особливості диверсифікації діяльності українських громадських організацій в умовах воєнного стану. Стратегічні імперативи сучасного менеджменту: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21 жовт. 2022 р. Київ, 2022. С. 109—112.
2. Бліхар М. М. Публічне адміністрування як форма реалізації публічної влади. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 7. С. 247—250.
3. Вітковська І. М. Соціальна відповідальність громадських організацій в Україні: сучасний стан. Український соціум. 2020. № 1. С. 35—43.
4. Громадянське суспільство України в умовах війни: Звіт з комплексного соціологічного дослідження. Київ. 2024. 168 с.
5. Грузіна І. А. Понятійно-категоріальний апарат дослідження організації як об'єкту стратегічного менеджменту. Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку: матеріали XI наук.-практ. конф., м. Харків, 14 грудня 2022 р. Харків, 2022. С. 96—101.
6. Давидова Н. О., Менджул М. В. Громадське об'єднання та громадська організація: дихотомія понять. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 7. С. 51—57.
7. Декларація про права і обов'язки окремих осіб, груп і організацій суспільства сприяти і захищати загально визнані права людини та основні свободи: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 09.12.1998 р. № 53/144. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-and>

responsibility-individuals-groups-and (дата звернення: 04.03.2025).

8. Про громадські об'єднання: Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. Дата оновлення: 03.09.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 03.03.2025).

9. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. Дата оновлення: 08.02.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 03.03.2025).

10. Зінкевич В. К. Проблеми правового статусу військових адміністрацій. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2023. Т. 2, № 79. С. 64—69.

11. Козій І. Поняття та ознаки громадських об'єднань. Юридичний вісник. 2023. № 5. С. 29—33.

12. Крупник А. Громадський сектор і владно-громадська взаємодія під час війни. URL: <https://uplan.org.ua/analytics/hromadskyi-sektor-i-vladno-hromadska-vzaiemodiia-pid-chas-viiny-pidsumky-travnia/> (дата звернення: 04.03.2025).

13. Курило В. І., Рамазанова У. В. Адміністративно-правові засади діяльності громадських об'єднань в Україні: монографія. Київ: БУБіП України, 2016. 222 с.

14. Ніколаєв К. Роль громадських організацій у формуванні політики екологічної безпеки України. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. Київ, 2023. Вип. 4 (70). С. 42—47. DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4\(70\)-6](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4(70)-6).

15. Турій О. В. Окремі аспекти взаємодії організацій громадянського суспільства з органами державної влади як фактор розвитку громадянського суспільства. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1115>.

16. Філіпська Н. Роль недержавних громадських об'єднань у захисті прав осіб з обмеженими можливостями в Україні під час війни. Право і безпека. 2022. № 4. С. 69—80.

17. Якубовський Я. С. Сутність функціонування громадянського суспільства в умовах воєнного стану. Таврійський науковий вісник. 2023. № 5. С. 70—75.

References:

1. Batenko, L.P. (2022), "Features of diversification of activities of Ukrainian public organizations under martial law", *Strategichni imperatyvy suchasnoho menedzhmentu* [Strategic imperatives of modern management], KNEU, Kyiv, Ukraine, pp. 109—112.

2. Blikhar, M.M. (2020), "Public administration as a form of realization of public power", *Yurydychni naukovy elektronnyi zhurnal*, vol. 7, pp. 247—250.

3. Vitkovska, I.M. (2020), "Social responsibility of public organizations in Ukraine: current state", *Ukrainskyi sotsium*, vol. 1, pp. 35—43.

4. A study by the Kyiv International Institute of Sociology (2022), *Hromadianske suspilstvo Ukrainy v umovakh viiny* [Civil Society of Ukraine in the Context of War], KIIS, Kyiv, Ukraine.

5. Gruzina, I.A. (2022), "Conceptual and categorical apparatus for studying the organization as an object of

strategic management", *Profesiyni menedzhment v suchasnykh umovakh rozvytku rynku* [Professional management in modern conditions of market development], NUPh, Kharkiv, Ukraine, pp. 96—101.

6. Davydova, N.O. and Menjul, M.V. (2020), "Public association and public organization: dichotomy of concepts", *Porivnialno-analitychne parvo*, vol. 7, pp. 51—57.

7. UN General Assembly (1998), Resolution "Declaration on the Rights and Responsibilities of Individuals, Groups and Organizations of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms", available at: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-right-and-responsibility-individuals-groups-and> (Accessed 05 March 2025).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On Public Associations", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (Accessed 06 March 2025).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On the Legal Regime of Martial Law", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (Accessed 06 March 2025).

10. Zinkevych, V.K. (2023), "Problems of the legal status of military administrations", *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 2 (79), pp. 64—69.

11. Koziy, I. (2023), "The concept and features of public associations", *Yurydychni visnyk*, vol. 5, pp. 29—33.

12. UPLAN (2022), "Public sector and government-public interaction during the war", available at: <https://uplan.org.ua/analytics/hromadskyi-sektor-i-vladno-hromadska-vzaiemodiia-pid-chas-viiny-pidsumky-travnia/> (Accessed 03 March 2025).

13. Kurilo, V.I. and Ramazanova, U.V. (2016), *Administrativno-pravovi zasady diialnosti hromadskykh obiednan v Ukraini* [Administrative and legal principles of activity of public associations in Ukraine], BUBiP of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

14. Nikolayev, K. (2023), "The role of public organizations in the formation of environmental security policy of Ukraine", *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, vol. 4 (70), pp. 42—47. DOI: [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4\(70\)-6](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-4(70)-6).

15. Turiy, O.V. (2017), "Some aspects of interaction between civil society organizations and public authorities as a factor in the development of civil society", *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, [Online], vol. 8, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1115> (Accessed 03 March 2025).

16. Filipka, N. (2022), "The role of non-governmental organizations in protecting the rights of persons with disabilities in Ukraine during the war", *Pravo i bezpeka*, vol. 4, pp. 69—80.

17. Yakubovsky, Y.S. (2023), "The essence of the functioning of civil society under martial law", *Tavriyskyi naukovyi visnyk*, vol. 5, pp. 70—75.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2025 р.